

istoriografia din cea de a doua jumătate a secolului la XIX-lea, promițându-se o lucrare viitoare dedicată istoriografiei marxiste românești.

Bazându-se pe o lectură integrală a textelor, Aurel Răduțiu își îndreaptă atenția asupra *problemelor dominante* ale istoriei sociale în istoria poporului român pînă la 1946: originea proprietății pămîntului și evoluția raporturilor de proprietate agrară, urmate fiind de renta feudală, structuri sociale și mișcări sociale. Autorul sesizează corelația dintre redeschiderea problemei agrare în ultima perioadă a secolului al XIX-lea, perioada marilor mișcări țărănești și densitatea nemaicunoscută a literaturii istorice românești de interes social din aceeași perioadă. În acest context apare evident un fapt, subliniat cu insistență și justificată convingere în cultura românească, acela că aportul istoriografiei se înscrie ca o realizare de mare originalitate și valoare în constituirea și dezvoltarea acesteia, că istoriografia românească a susținut cu lăudabilă consecvență cauza dezvoltării națiunii noastre, a unității și independenței naționale, pe de o parte, și a progresului social, pe de altă parte.

Binevenită din punctul de vedere al teoriei istoriei, cartea cercetătorului Aurel Răduțiu va rămîne în istoria istoriografiei noastre ca *un punct de referință* și, desigur, o bază de pornire pentru viitoare cercetări de teoria istoriei, a căror necesitate sînt adesea subliniate în documentele partidului nostru.

GHEORGHE GORUN

V. POPEANGĂ, *Un secol de activitate școlară în părțile Aradului (1721—1821)*, Arad, 1974, 289 p.

Cercetător cunoscut al istoriei școlii, V. Popeangă a publicat — în Editura Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Arad — o carte meritorie intitulată *Un secol de activitate școlară românească în părțile Aradului (1721—1821)*, aceasta acoperind realmente un gol în literatura de specialitate. De altfel, credem că este necesar să spunem că istoricul învățămîntului românesc din vestul țării în veacurile al XVIII-lea și al XIX-lea nu a fost reconstituit cu obiectivitatea și competența ce o reclama acest compartiment al vieții spirituale autohtone. De aceea, credem necesară relevarea străduinței și efortului autorului în discuție, dar totodată aprecierea atitudinii favorabile a editorului, care a făcut desigur un gest util, în deplin consens cu cerința valorificării tradițiilor culturale locale, cărora li se înscrie și lupta locuitorilor pentru un învățămînt propriu.

Rezultat al unor cercelări de lungă durată în arhivele interne (Arad, Oradea și Timișoara) și externe (R.S.F. Jugoslavia), cartea lui V. Popeangă constituie o contribuție temeinică la elucidarea problemei învățămîntului din părțile Aradului, în perioada sa de organizare. Elaborarea ei a presupus reale dificultăți, în primul rînd datorită surselor informative (o bună parte din ele fiind scrise în limbi străine, autorul beneficiind de ajutorul unor colegi arădeni în ce privește transpunerea lor în limba română), care nu întotdeauna sînt la îndemînă. Remarcăm analiza materialului documentar, precum și prezentarea adecvată a contextului epocii. Sînt exprimate opinii exacte despre rosturile învățămîntului în perioada de referință, care se suprapune iluminismului, ca și despre politica școlară a curții din Viena, dezvăluindu-se motivațiile sale, ca și disputa dintre monarhii luminați și nobilime, aceasta din urmă fiind refractară la ideea de dezvoltare a unui învățămînt național. Sînt discutate legile școlare și evidențiate tendințele, preocupările noi care apar. Capitolul al doilea tratează chestiunea rețelei școlare și evoluția ei. Mai mult, sînt efectuate succinte prezentări ale istoricului tuturor școlilor din părțile Aradului.

De observat că V. Popeangă nu ignoră un aspect deosebit de important, acela al conținutului învățămîntului și al formării învățătorilor. El prezintă și aportul unor reprezentanți ai învățămîntului din această zonă geografică la gîndirea pedagogică românească. În final stabilește rolul școlilor arădene în viața comunității românești.

Din cele constatate pînă acum s-ar părea că autorul se limitează strict la județul Arad. Este obligatorie însă mențiunea că sînt numeroase referirile — unele extrase din documente inedite — la învățămîntul din Oradea și Bihor, ceea ce ne determină să o recomandăm, cu deosebire, învățătorilor și profesorilor din județul nostru, care sînt interesați în a descifra tradițiile școlare locale.

VIOREL FAUR

AUREL RĂDUȚIU, LADISLAU GYÉMÁNT, *Supplex Libellus Valachorum în variantele românești de la Șcheii Brașovului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975

Cartea celor doi cercetători clujeni, apărută în cursul anului 1975 la Editura Dacia, conține, alături de un avizat și pătrunzător comentariu istoriografic, două variante ale *Supplexului*, descoperite la Șcheii Brașovului, care ilustrează faza ulterioară înaintării și respingerii memoriului, fază în care „memoriul coboară de la nivelul frunțașilor miș-